

Jaarverslag

2018

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland
Postbus 284
2000 AG Haarlem

023-5315842
info@bdkennemerland.nl
www.bdkennemerland.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding en samenvatting	4
2. Klachtbehandeling	7
3. Registratie	18
4. Onderzoek en monitoring	19
5. Voorlichting en projecten	21
6. Advies en beleid	26

Bijlagen

1. Bestuur en medewerkers	28
2. Overzicht klachten en meldingen 2018	29
3. Voorlichtingen / Trainingen / Gastlessen	32

Voorwoord

Het recht op gelijke behandeling en het verbod op discriminatie zijn grondrechten en mensenrechten. Die moeten beschermd en gewaarborgd worden; wanneer schending plaatsvindt, moet gehandeld worden om die schending ongedaan te maken en er voor te zorgen dat het in de toekomst niet weer gebeurt.

Het Bureau Discriminatiezaken zet zich met overtuiging in om dit te realiseren en zal dit ook blijven doen.

Het jaar 2018 stond voor het BD opnieuw in het teken van het thema religie, een eigen boek, veel bijeenkomsten, trainingen en een lichte stijging van het aantal klachten. Ook zaten we volop in de discussie over polarisatie en alledaagse discriminatie.

Moslimdiscriminatie of islamofobie is een onderwerp dat in ons werk veel aan de orde komt. Veel vrouwen met een hoofddoek ervaren het, maar melden het niet. Redenen zijn dat het gaat om voorvallen op straat door onbekende daders en dat er inmiddels een soort gewenning of gelatenheid optreedt.

Sociale media zijn de plekken om de eigen mening meestal ongezuurd te verkondigen. Identiteit en de vraag 'waar hoor je bij' zijn thema's geworden waaraan enorm veel waarde wordt gehecht. Mensen worden hierdoor eerder in hokjes geplaatst en dat kan leiden tot tegenstellingen.

Wij voelden ons, zoals wel vaker, geroepen tot nuancering over en weer: houd rekening met gevoeligheden, probeer je te verplaatsen in de ander, discussieer over de inhoud zonder in extremen te vervallen.

Het voorkómen en bestrijden van vooroordelen en discriminatie is dus nog steeds hard nodig. Dat verbaast ons niet, maar de heftigheid van de discussie en de polarisatie van de standpunten stemmen soms tot zorgen over de samenleving. De reëel ervaren angst en ongerustheid erkennen we en willen we proberen weg te nemen, omdat die niet altijd gebaseerd zijn op de realiteit.

De rijksoverheid is zich vanuit verschillende ministeries bewust van de rol die Anti Discriminatie Voorzieningen (ADV's) spelen en dat brengt met zich mee dat ze ons betrekken bij diverse bijeenkomsten, projecten en overleggen.

Wij zijn daar blij mee, want het betekent dat erkend wordt dat discriminatie een probleem is in de samenleving en dat het landelijke netwerk van ADV's een deskundige partner is in de aanpak daarvan. Wij werken daarnaast aan bewustwording op lokaal en regionaal niveau en pleiten voor een gezamenlijke aanpak waarvoor wij kennis en deskundigheid aanleveren om discriminatie en vooroordelen te voorkomen.

We hebben als BD Kennemerland opnieuw een goed en vruchtbaar jaar achter de rug, waarop we met trots en tevredenheid terugkijken.

Dit verslag geeft inzicht in meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling (hoofdstuk 2), de registratie en rapportage daarover (hoofdstuk 3), onderzoek en monitoring (hoofdstuk 4), activiteiten gericht op voorlichting en bewustwording (hoofdstuk 5) en advies en beleid (hoofdstuk 6). Een inleidende samenvatting staat in het eerste hoofdstuk.

Inleiding en samenvatting

1. Inleiding en samenvatting

De missie van het bureau is:

het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland zet zich in voor een gelijke behandeling van iedereen; artikel 1 van de Grondwet wordt getoetst en bewaakt. Het Bureau Discriminatiezaken is een expertisecentrum dat activiteiten en strategieën ontwikkelt om discriminatie en ongelijke behandeling tegen te gaan en tolerantie te bevorderen.

Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet ligt aan de basis.

Vijf kerntaken dragen er zorg voor dat de missie gerealiseerd wordt:

- klachtbehandeling
- registratie
- onderzoek en monitoring
- voorlichting en projecten
- advies en beleid

Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Het BD blijft het belang van het bestaan van een instelling die zich inzet voor een gelijke behandeling van iedereen onderstrepen.

Ook de landelijke overheid ziet een belangrijke en prominente rol weggelegd voor Anti Discriminatie Voorzieningen (ADV's) op het gebied van discriminatiebestrijding en in preventie, het streven naar gelijke behandeling van eenieder die in Nederland verblijft, het bevorderen van integratie en daarmee samenhangend het tegengaan van uitsluiting en polarisatie. De ADV's worden nadrukkelijk en meermaals genoemd in voortgangsbrieven en actieplannen van de landelijke overheid en met name het kabinet.

Vanuit de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) zijn ADV's partners voor gemeentes. De Wga bepaalt immers dat gemeentes hun burgers toegang moeten bieden tot een onafhankelijke voorziening die discriminatie bestrijdt. Met het oog op het strafrecht is een ADV een partner voor de politie en het Openbaar Ministerie. Samenwerking tussen die ketenpartners is vastgelegd in een samenwerkingsconvenant. In de naleving van de Algemene Wet Gelijke Behandeling werken de ADV's samen met het College voor de Rechten van de Mens.

Maatschappelijke rol

Discriminatie is bij wet verboden. Justitie is uiteraard de instantie die de wet handhaaft, maar ook het BD heeft hier een rol in. Veel mensen voelen zich gediscrimineerd, maar lang niet altijd is in juridische zin sprake van discriminatie. Ook andersom komt voor: er is sprake van discriminatie, maar door degene die ermee te maken heeft, wordt dit niet als zodanig herkend. Door te luisteren, uit te leggen en toe te lichten, wijst het BD mensen op hun rechten en plichten of wordt de angel uit een conflict gehaald. Doordat wij zelfstandig en onafhankelijk zijn en preventief en oplossend werken, zijn wij een deskundige en betrouwbare partner met een andere rol dan de politie heeft. De meeste (gevoelens van) discriminatie is (zijn) niet langs juridische weg op te lossen.

Discriminatie maakt ook inbreuk op een gevoel van veiligheid. Wanneer mensen zich onveilig voelen, presteren ze minder goed, of dat op school is of op hun werk, en voelen ze zich minder goed, zodat hun bijdrage aan de samenleving afneemt.

Meldingen

Bij het bureau is het aantal meldingen in 2018 licht gestegen ten opzichte van het aantal in 2017; 195 meldingen in 2017 en 205 meldingen dit jaar. In het volgende hoofdstuk wordt nader op de cijfers ingegaan.

Los van het aantal meldingen echter hebben de ADV's een veel breder takenpakket en daarmee zijn bestaansrecht en noodzaak gewaarborgd.

Het BD blijft van mening dat het doen van melding erg belangrijk is. Pas als je meldt, gebeurt er iets. Met de signalen wordt maatwerk op het gebied van voorlichting, advies en onderzoek ontwikkeld en geleverd. Daarnaast draagt het bij aan zelfredzaamheid en zelfvertrouwen van mensen en aan sociale cohesie in de samenleving. Zo hebben de verschillende kerntaken een wisselwerking op elkaar en versterken ze elkaar.

Preventie

Het BD hecht veel waarde aan het geven van voorlichting. Wij willen ermee bereiken dat mensen meer begrip krijgen voor mensen die anders zijn om wat voor reden dan ook. Dat brengt meestal meer verdraagzaamheid met zich mee en inzicht in het feit dat iedereen wel eens geconfronteerd kan worden met discriminatie, omdat je altijd wel tot een bepaalde groep behoort.

Voorlichting gebeurt vaak in de vorm van gastlessen op scholen, zodat grotere groepen bereikt worden.

In 2018 zijn we veel bij groepen statushouders geweest voor voorlichtingen en hebben we aan verschillende beroepsgroepen trainingen gegeven.

We waren een actieve deelnemer met verschillende activiteiten in de regenboogcoalitie in Haarlem om de acceptatie van seksuele diversiteit te vergroten.

Verder namen we een rol in maatschappelijke discussies, waaronder die over vluchtelingen, moslimdiscriminatie en zwarte Piet.

Onderzoek en monitoring

Niet alleen wij, maar ook overheden willen een zo compleet mogelijk inzicht in wat er speelt aan discriminatie. Ongelijke behandeling ontwricht de samenleving zowel op micro- als meso- als macroniveau. Om een meer compleet beeld te realiseren, hebben onderzoek en monitoring een onmisbare functie.

De resultaten van onderzoeken dienen op hun beurt als uitgangspunt voor advies, beleid, voorlichting en projecten. Door het publiceren van onderzoeken, bijvoorbeeld in de vorm van een rapportage of van een 'fact sheet', is er aandacht bij beleidsmakers en kunnen wij, onderbouwd, zaken aan de kaak stellen. In 2018 hebben we onder meer een analyserende eenheidsrapportage opgesteld en is kwalitatief onderzoek gedaan naar de beleving van religie.

Monitoring was vooral gericht op gesprekken en bijeenkomsten met organisaties en individuen over de plek van religie en levensbeschouwing in het kader van verbinding.

Het Bureau Discriminatiezaken heeft een herkenbare positie in het maatschappelijk middenveld en groeit nog steeds qua deskundigheid en qua verankering in de maatschappij. Door de keuze voor het themagerichte werken, in 2018 met discriminatie op grond van religie, worden concrete doelen gerealiseerd en afspraken gemaakt voor de korte en lange termijn.

Het BD is goed zichtbaar geweest, gaat veelvuldig het veld in en laat van zich horen, niet in de laatste plaats op sociale media.

Soms is het lastig om in een toenemend polariserende samenleving te blijven nuanceren; opnieuw: niet in de laatste plaats op sociale media. Wij menen echter dat dat van groot belang blijft en dat daar een rol voor ons ligt.

Ondanks dat discriminatie en ongelijke behandeling nog steeds voorkomen, kijkt het BD met een positieve blik op haar werk en activiteiten in het jaar 2018 terug.

Klachtbehandeling

2. Klachtbehandeling

Eén van de kernactiviteiten van het BD is de behandeling van klachten en meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling. Naast registratie van alle klachten en meldingen is klachtbehandeling een in de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) vastgelegde taak.

Het BD is een laagdrempelig bureau. Dienstverlening aan mensen die een klacht of melding indienen, is voor hen kosteloos. Het bureau is alle werkdagen geopend en is dan zowel fysiek als telefonisch bereikbaar. Via diverse communicatiemiddelen, zoals email, website, app en telefonisch antwoordapparaat kunnen mensen ook buiten kantooruren contact opnemen.

Het BD werkt conform een landelijk vastgesteld klachtenprotocol. De werkwijze is tot stand gekomen na jaren van ervaring; het protocol is leidend en het hanteren ervan een lidmaatschapsvoorwaarde voor de bureaus die lid zijn van de landelijke branchevereniging. Het BD heeft een eigen verantwoordelijkheid en stelt zich onafhankelijk op; waar mogelijk zal het de klacht of melding onderzoeken. Vervolgens wordt bepaald of de zaak verder in behandeling wordt genomen door vervolgstappen te ondernemen. Wanneer een wederpartij bekend is, dan wordt die aangeschreven met de vraag om zijn of haar visie op de melding: er zitten immers altijd twee kanten aan een verhaal. Hoor en wederhoor is voor het BD van groot belang. Op die manier is een onafhankelijk oordeel over een klacht mogelijk.

In dit hoofdstuk komen de in 2018 binnengekomen klachten en meldingen aan de orde. We noemen opvallende zaken en cijfers en lichten die summier toe. Daarnaast verschijnt opnieuw een eenheidsrapportage. Deze rapportage wordt geschreven over voorkomende discriminatie in de politie eenheid Noord-Holland. Het BD werkt hierin samen met de politie en de twee collegabureaus in Zaanstreek/Waterland en Noord-Holland Noord. Daarin staan niet alleen meer cijfers, maar ook een nadere analyse daarvan; de analyse in dit jaarverslag is daarom beperkt.

Jaarlijks wordt een landelijke rapportage opgesteld met cijfers van alle Anti Discriminatie Voorzieningen (ADV's), de politie, het College voor de Rechten van de Mens en Mind, dat meldingen behandelt over discriminatie op internet. Het BD heeft hiervoor ook haar cijfers geleverd.

Discriminatie in Kennemerland in 2018. Wat is de stand van zaken?

- In 2018 zijn 205 discriminatieklachten binnengekomen bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD). Dit is een lichte stijging van 5% ten opzichte van 2017. Het aantal klachten bij het BD ligt al jaren rond de 205 en is daarmee vrij stabiel.
- Naast klachten die het BD zelf behandelt en/of registreert, zijn in 2018 door andere ADV's in Nederland 17 discriminatieklachten in behandeling genomen die zich afspeelden in Kennemerland¹. Voor het complete beeld over wat zich heeft voorgedaan in de regio Kennemerland dienen deze discriminatieklachten te worden vermeld.
- De top drie discriminatieklachten op basis van discriminatiegrond in 2018 is:
 1. ras/afkomst

¹ De woonplaats van de melder is leidend voor welke ADV de klacht in behandeling neemt. Bijvoorbeeld: als de melder in Alkmaar woont en iets heeft meegemaakt in Haarlem, dan wordt de klacht in behandeling genomen door de ADV met het werkgebied Noord-Holland Noord.

2. seksuele gerichtheid
3. handicap/chronische ziekte en geslacht.

Ras/afkomst staat van oudsher op nummer één. Het aantal klachten over seksuele gerichtheid en handicap/chronische ziekte wisselen regelmatig van plaats. In 2017 stond handicap/chronische ziekte op de tweede plaats en seksuele gerichtheid op de derde.

- Rassendiscriminatie gaat vooral om klachten gerelateerd aan afkomst (40%), of belediging vanwege een donkere huidskleur (25%).
- We zien een sterk dalende tendens in het aantal klachten over moslimdiscriminatie in Kennemerland. Er lijkt een duidelijke relatie tussen aanslagen van moslimextremisten en het aantal gemelde negatieve voorvallen jegens moslims. Al nemen anti-islam gevoelens in Nederland eerder toe dan af (volgens onderzoek van het SCP).
Er is nog steeds veel alledaagse discriminatie of vijandigheid jegens moslims en dat wordt op een gegeven moment niet meer gemeld.
- De meeste discriminatieklachten spelen zich af 1. in de eigen woonwijk; 2 op de arbeidsmarkt; 3. bij collectieve voorzieningen.

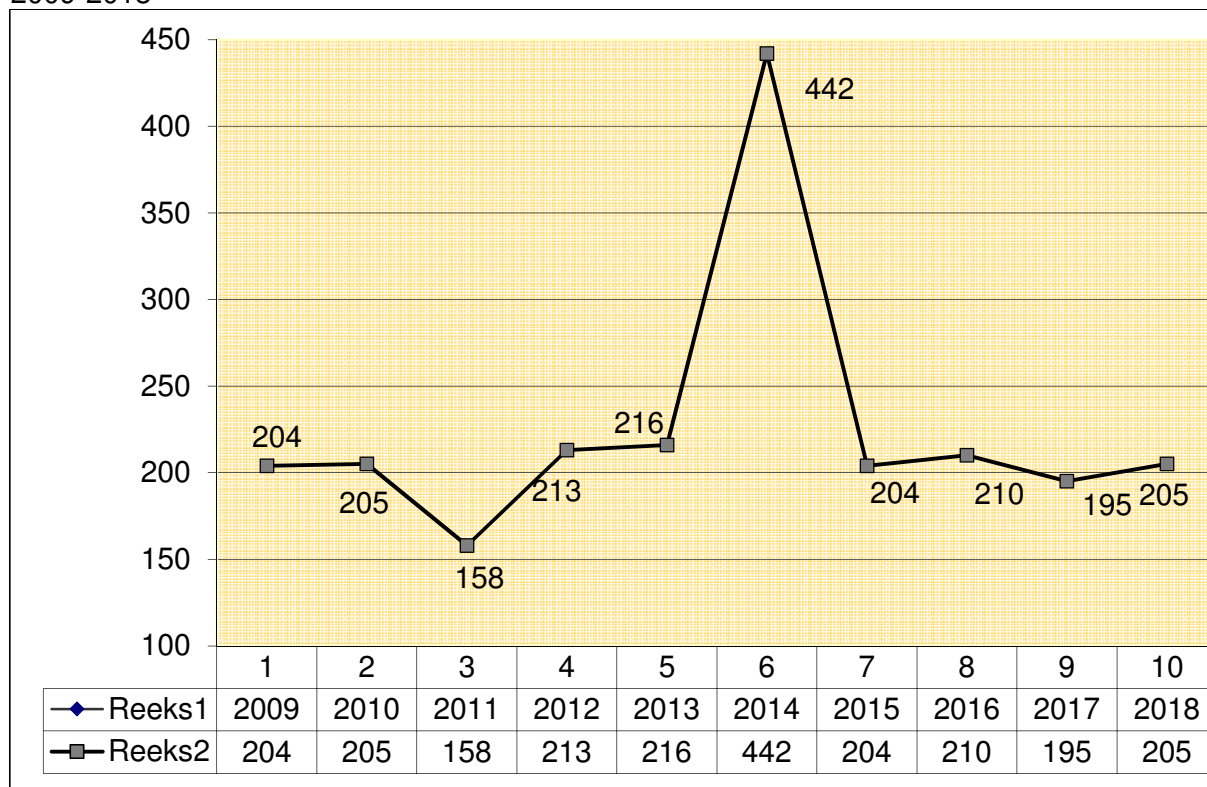
Lichte stijging aantal discriminatieklachten in 2018

In 2018 kwamen bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 205 klachten binnen over ongelijke behandeling, belediging en discriminatie. Dit is een lichte stijging van 5% in vergelijking met het voorgaande jaar. Opvallend is eigenlijk dat het aantal klachten al jarenlang rond de 205 ligt, enkele jaren met pieken en dalen daargelaten².

We bespreken in de komende paragrafen de belangrijkste ontwikkelingen.

² In 2011 was er een substantiële daling van het aantal klachten dat via de politie binnenkwam. In 2014 deed Wilders zijn uitspraken over minder Marokkanen, hierover kwamen 184 meldingen binnen.

Grafiek 1. Aantal geregistreerde klachten bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 2009-2018

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Het gemiddeld aantal geregistreerde discriminatieklachten per jaar lag de afgelopen tien jaar op 225.

Naast klachten die het BD zelf behandelt en/of registreert zijn in 2018 door andere antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) 17 discriminatieklachten in behandeling genomen die zich afspeelden in Kennemerland. Het betreft 13 zaken in Haarlemmermeer, twee zaken in Bloemendaal en een zaak in Haarlem en in Heemskerk. Voor het complete beeld over discriminatie dat zich heeft voorgedaan in de regio Kennemerland dienen deze klachten te worden vermeld. Ze worden in dit jaarverslag echter niet meegeteld en gespecificeerd in de afzonderlijke tabellen.

Discriminatiegrond: veel minder meldingen moslimdiscriminatie

Artikel 1 van de Grondwet is helder over discriminatie: het is verboden. Daarnaast gaan de Algemene wet gelijke behandeling en enkele artikelen in het Wetboek van Strafrecht over discriminatie.

Er zijn verschillende gronden waarop gediscrimineerd kan worden. De discriminatiegronden die het BD aan de hand hiervan onderscheidt in de klachtbehandeling en registratie³ staan in tabel 1.

³ In een landelijk registratiesysteem dat alle antidiscriminatievoorzieningen in Nederland gebruiken.

Tabel 1. Klachten naar discriminatiegrond

Gronden	2016	%	2017	%	2018	%
Ras/afkomst/huidskleur (1)	138	63%	101	50%	139	65%
(Homo)seksuele gerichtheid	11	5%	19	10%	21	10%
Handicap/chronische ziekte	9	4%	26	13%	15	7%
Geslacht	17	8%	17	8%	15	7%
Godsdienst (2)	20	9%	15	8%	8	4%
Leeftijd	11	5%	7	4%	6	3%
Nationaliteit	6	3%	5	2%	1	0,5%
Politieke overtuiging	2	1%	1	0,5%	1	0,5%
Overige gronden	1	0,5%	2	1%	2	1%
Niet-wettelijke gronden	5	2%	9	5%	5	2%
Totaal	220	100%	202	100%	213	100%

Bron: klachtenregistratie Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

(1) 2018: inclusief 5x antisemitisme

(2) 2018: inclusief 6x moslimdiscriminatie

Soms is per klacht sprake van meer discriminatiegronden.

Rassendiscriminatie

De meeste klachten die bij het BD binnenkomen gaan over rassendiscriminatie. Dit betreft ras, afkomst en huidskleur. In 2017 zagen we ineens een sterke daling, terwijl in 2018 juist weer sprake is van een sterk stijgend aandeel van rassendiscriminatie in het totale aantal discriminatieklachten. Er is geen duidelijke oorzaak aan te wijzen.

In 2018 gaat het vooral om klachten gerelateerd aan herkomst (40%), of belediging vanwege een donkere huidskleur (25%). In 6% van de gevallen dienen Nederlanders zonder migratieachtergrond hierover een klacht in. Eveneens 6% van de klachten gaat over antisemitisme.

De discussie over de rol van Zwarte Piet bij het Sinterklaasfeest is in 2018 opnieuw heftig. Bij de landelijke intocht in Zaanstad zijn strenge maatregelen gehanteerd en heeft de gemeente vooraf overleg gehad met circa tien groepen demonstranten. In de rest van Nederland zijn ook veel demonstraties, en uiteindelijk ook confrontaties, tijdens de verschillende intochten. In Kennemerland verlopen de intochten in het algemeen zonder incidenten. In Haarlem zijn voornamelijk roetveegpieten te zien, maar in Haarlemmermeer heeft men de kleur van de pieten bewust niet aangepast.

De figuur van Zwarte Piet is de afgelopen jaren in Nederland duidelijk veranderd.

Uit onderzoek van I&O research blijkt dat twee jaar geleden 65 procent van de ondervraagden wilde dat Zwarte Piet zwart zou blijven, nu wil nog maar 50 procent dat. Bijna niemand (1 procent) wil dat Zwarte Piet helemaal wordt afgeschaft.

Hoewel de discussie dus nog steeds in alle heftigheid wordt gevoerd leidt het bij het BD in 2018 tot slechts twee klachten over de figuur Zwarte Piet. Wel was er sprake van veel ophef rondom een make up wedstrijd waarbij iemand donker werd geschminkt (*black facing*). Dit riep veel weerstand op en de betreffende make up artist, woonachtig in Haarlemmermeer, is bedreigd, zowel op sociale media als telefonisch.

Er is melding gemaakt van vijf anti-joodse incidenten. Het gaat vooral om gerichte scheldpartijen. In één zaak is er sprake van bedreiging in combinatie met bekladding van een huis met hakenkruizen.

Tabel 2. Aantal klachten over antisemitisme in Kennemerland

2015	2016	2017	2018
2	3	6	5

Wat opvalt is dat rassendiscriminatie op vrijwel alle terreinen veelvuldig voorkomt, vooral in de eigen buurt/wijk en in de openbare ruimte. Maar ook op de arbeidsmarkt en bij collectieve en commerciële voorzieningen is relatief veel sprake van discriminatie op grond van ras/afkomst/huidskleur.

Casus

Een overheidsinstantie hield een informatiebijeenkomst. Eén van de inleidingen was van een medewerker die vertelde over zijn werk en de fraude die hij daarin tegenkwam. Hij noemde daarbij specifiek Somaliërs als voorbeeld. Een aanwezige belangstellende voelde zich aangesproken op zijn Somalische afkomst en meldde zich bij het BD. Ook nam hij contact op met de instantie. Die nodigde hem uit voor een gesprek en het BD ging mee. De instantie nam het serieus en besprak de zaak intern opdat dit niet meer zou gebeuren.

(Homo)seksuele gerichtheid

Het aantal klachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid staat met 21 klachten in 2018 op de tweede plaats. Het betreft 10% van het totale aantal klachten.

Circa 85% van de incidenten is gericht tegen homoseksuele mannen en ze vinden veelal plaats in de eigen woonomgeving. Buren en mensen in de wijk zorgen voor veel conflicten met en onveiligheid bij lesbiennes en homoseksuelen. Verder komen er vooral klachten binnen over voorvallen in de openbare ruimte, bij collectieve voorzieningen of uitingen in (sociale) media.

Handicap/chronische ziekte

Het aantal klachten op grond van handicap of chronische ziekte is in 2018 weer opvallend sterk gedaald ten opzichte van vorig jaar, wat een uitzonderlijk jaar was met 26 klachten. In 2018 komen 15 klachten binnen over discriminatie op grond van handicap of chronische ziekte.

Het betreft overwegend voorvallen bij commerciële en collectieve voorzieningen en incidenten op de arbeidsmarkt.

Casus

Een man heeft een ernstige latexallergie. Bij de opening van een winkelcentrum in zijn buurt hebben veel winkels ballonnen en daar zit latex in. Hij kan daarom het winkelcentrum niet in, waaronder een supermarkt. Als hij de winkels telefonisch verzoekt de ballonnen weg te halen, zegt men dat het feestelijk staat en dat de ballonnen over een tijdje weg zijn. Het BD stuurt naar diverse winkels brieven hierover en de reacties zijn netjes: ze waren niet op de hoogte van een dergelijke allergie en zullen daar in de toekomst rekening mee houden. De man voelt zich gehoord en serieus genomen.

Geslacht

De 15 discriminatieklachten komen in zeven gevallen van vrouwen (vier keer zwangerschap) en in vijf gevallen van transgenders. In drie zaken betreft het mannen die melding maken van discriminatie. Discriminatie op grond van geslacht speelt zich met name af op de arbeidsmarkt.

Casus

Na haar transitie wil een vrouw haar gegevens wijzigen bij diverse instanties: haar voorletter en –naam en de aanhef. Bij de meeste is het tonen van haar paspoort voldoende, maar bij één instantie wordt verzocht om een uittreksel uit het bevolkingsregister. De vrouw voelt zich zeer gekwetst, ze is toch niet opnieuw geboren? Het BD schrijft een brief aan de instantie; die reageert met excuses, een aanbod om in gesprek te gaan en de toezegging dat de wijziging geregeld wordt.

Godsdienst

Bij het aantal klachten over godsdienst zien we een duidelijke afname. In 2018 wordt nog maar acht keer melding gemaakt van discriminatie op grond van godsdienst. In 2017 was dit 15 keer.

We zien een sterk dalende tendens in het aantal klachten over moslimdiscriminatie, niet alleen in Kennemerland, maar ook elders. Er lijkt een duidelijke relatie tussen aanslagen van moslimextremisten en het aantal negatieve voorvallen jegens moslims. Tegelijkertijd krijgen we regelmatig signalen dat de alledaagse discriminatie of vijandigheid jegens moslims niet minder is geworden. Hieruit concluderen we voorzichtig dat er sprake lijkt te zijn van meldingsmoeheid. Men kiest er wellicht voor om de incidenten te negeren, van zich af te laten glijden of alleen te bespreken met familie en vrienden.

Tabel 3. Aantal klachten over moslimdiscriminatie in Kennemerland

2015	2016	2017	2018
22	18	14	6

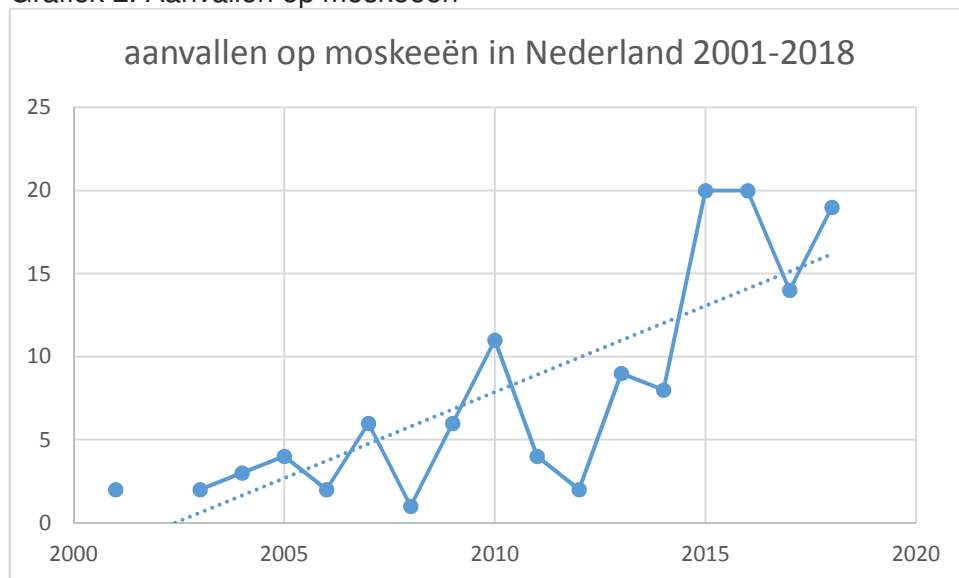
Wat we ook zien is een tendens waarbij Nederlanders de West-Europese leefwijze en die van moslims onverenigbaar vinden: in 2008/2009 was 39% van de geïnterviewde Nederlanders het hiermee eens, in 2016/2017 stond 45% hier achter⁴.

Vijandigheid jegens moskeeën in Nederland laat eveneens een stijgende lijn zien. Er was sprake van een piek in 2015 en 2016. Er is de laatste jaren sprake van een duidelijke toename van 'intimiderende protestacties' bij moskeeën door extreemrechtse organisaties als Pegida, Identitair Verzet, Voorpost en Rechts in Verzet⁵. Deze organisaties zijn voornamelijk weinig zichtbaar in Kennemerland. Alleen in Velsen en Beverwijk werd in 2018 actief gestickerd in de openbare ruimte door Identitair Verzet en de Nederlandse Volks-Unie. Hierbij werden stickers geplakt met teksten als: 'Baas in eigen land' en 'vluchtelingen niet welkom'.

⁴ De sociale staat van Nederland, SCP, 2017.

⁵ Bron: www.RepubliekAllochtonië.nl

Grafiek 2. Aanvallen op moskeeën

Maatschappelijk terrein: verdere toename buren- en buurtconflicten in de eigen woonwijk en opvallende stijging klachten over media/reclame.

Discriminatie kan zich op verschillende gebieden in de maatschappij voordoen. In tabel 4. zijn de klachten uitgesplitst naar maatschappelijk terrein.

Tabel 4. Klachten naar maatschappelijk terrein

	2016	%	2017	%	2018	%
Buurt / wijk	33	16%	37	19%	43	21%
Arbeidsmarkt	51	24%	34	17%	29	14%
Collectieve voorzieningen	11	5%	17	9%	26	13%
Openbare ruimte	43	21%	26	13%	24	12%
Commerciële dienstverlening	13	6%	21	11%	22	11%
Media en reclame	6	3%	4	3%	14	7%
Horeca/amusement	5	2%	16	8%	11	5%
Privésfeer	2	1%	2	1%	10	5%
Onderwijs	13	6%	10	5%	9	4%
Publieke en politieke opinie	19	9%	6	3%	6	3%
Huisvesting	2	1%	6	3%	4	2%
Sport en recreatie	5	2%	7	4%	3	1%
Overig	7	3%	9	5%	4	2%
Totaal	210	100%	195	100%	205	100%

Bron: klachtenregistratie Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Buurt en wijk

We zien de afgelopen jaren een duidelijke toename van het aantal discriminatie-incidenten dat zich afspeelt in de eigen woonwijk. In 2018 worden hierover 43 klachten gemeld tegenover 37 klachten in 2017.

Ruim 70% gaat over ras/afkomst/huidskleur en 19% van de klachten gaat over (homo)seksuele gerichtheid. De meeste klachten betreffen incidenten tussen buren onderling. In mindere mate gaat het over klachten over buurtgenoten in de wijk.

Arbeidsmarkt

Al voor het tweede jaar op rij staat de arbeidsmarkt niet meer bovenaan als terrein met het hoogste aantal discriminatieklachten. Het aandeel van de arbeidsmarkt is de afgelopen jaren gedaald van 24% naar 17% naar 14%.

De meeste klachten gaan over zaken die zich afspeelden op de werkvloer (45%). Tijdens het werk worden mensen beledigd of buitengesloten door collega's of klanten of ongelijk behandeld door hun leidinggevende.

Discriminatie tijdens het werving- en selectietraject staat met een aandeel van 28% op de tweede plaats.

In vier gevallen was er een relatie met zwangerschap; vrouwen werden ontslagen, hun contract werd niet verlengd of ze kregen niet dezelfde kansen als anderen.

Over welke grond gaat discriminatie meestal op de arbeidsmarkt? Als we specificeren naar discriminatiegronden zien we dat het in bijna de helft van de gevallen (48%) gaat over ras/afkomst/huidskleur. Geslacht komt op de tweede plaats met 24%. Opvallend genoeg kwamen er heel weinig klachten binnen over de discriminatiegrond handicap of chronische ziekte.

Casus

Een vrouw met een donkere huidskleur wordt op haar werk gepest op een discriminerende manier door een collega. Ze kaart het aan bij de leidinggevende, maar die heeft geen bewijs; de collega ontkent. De vrouw wordt overgeplaatst naar een andere afdeling. Ze vindt dit zeer frustrerend en ze stort in. Ze wendt zich tot het BD. Na een brief van het BD, nodigt de werkgever de vrouw uit voor een gesprek met de directie en de leidinggevende. Het BD gaat mee. De werkgever toont zich berouwvol en zegt wijziging van beleid en handelen toe. Ofschoon de vrouw niet meer terug wil naar deze werkgever, is ze blij en kan ze een en ander afsluiten.

Mogelijk heeft het actieve beleid van de overheid gericht op het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie al iets van effect gesorteerd omdat de extra aandacht hieromtrent werkgevers elke keer opnieuw bewust maakt van hun rol.

In 2015 heeft de overheid de campagne 'Zet een streep door discriminatie' gelanceerd. In 2016 en 2017 was er veel aandacht voor arbeidsmarktdiscriminatie.

Op 19 juni 2018 kwam staatssecretaris Van Ark van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar buiten met de Hoofdlijnenbrief Actieplan Arbeidsmarktdiscriminatie 2018 – 2021.

De aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie bestaat uit drie pijlers: 1. Toezicht en handhaving; 2. Onderzoek en instrumenten; 3. Kennis en bewustwording.

Op 12 november 2018 meldde de staatssecretaris in haar brief over de aanpak van discriminatie op de arbeidsmarkt het volgende:

Werkgevers zijn straks verplicht om beleid te voeren ter voorkoming van discriminatie bij werving en selectie. Doen ze dat niet dan riskeren ze een boete. De Inspectie SZW gaat hier namelijk op inspecteren en toezien. Zij wordt bevoegd om bestuursrechtelijk op te treden op dit terrein als daar aanleiding voor is. Dat is nieuw en zal leiden tot een wetswijziging.

Collectieve voorzieningen

De klachten over collectieve voorzieningen betreffen vooral de lokale overheid (55%, exclusief sociale dienst). De rest van de klachten is verspreid over de sectoren gezondheidszorg, welzijnsinstellingen, jeugdhulp, sociale dienst en Rijksoverheid.

De landelijke overheid heeft een aantal maal deelcampagnes onder de koepelcampagne "zet een streep door discriminatie" gevoerd. De campagne verwijst burgers naar de ADV's om melding te doen of om advies te vragen.

Informatieverzoeken

In 2018 zijn 46 informatieverzoeken bij het bureau geregistreerd. De verzoeken variëren van een toelichting op discriminerende verzoeken aan uitzendbureaus, tot ondersteuning bij de voorbereiding van een zitting bij het College voor de Rechten van de Mens, tot vragen over gestelde voorwaarden op de woningmarkt.

De ene vraag vergt meer uitzoekwerk dan de andere en hetzelfde geldt voor de reactie. Soms zijn informatieverzoeken een filter voor de klachtbehandeling, namelijk als mensen informeren naar eventuele strafbaarheid van uitspraken of gedragingen. Zo gaat het regelmatig om vragen over het afwijzen voor vacatures om vage redenen, maar sollicitanten hebben dat ervaren als uitsluiting, bijvoorbeeld op grond van hun zwangerschap. Aangezien dergelijke zaken vaak niet aantoonbaar zijn, is daar helaas niet altijd iets aan te doen, behalve mensen een uitleg geven over de Wet gelijke behandeling of hen adviseren hoe dit aan te kaarten bij een werkgever.

Voorlichting aan scholen

Alle (meer dan 300) scholen in de regio, zowel voor basis- als voor voortgezet onderwijs, krijgen jaarlijks een mail van het BD met daarbij mogelijkheden voor gastlessen en projecten en een summier overzicht van de materialen die het BD inzet bij lessen en trainingen die niet alleen voor leerlingen, maar ook voor docenten kunnen zijn.

Website

De eigen website is in 2017 vernieuwd en verbeterd, zodat deze makkelijker leesbaar op smartphones is. Ook is de vindbaarheid verbeterd door tags en zoektermen en technische wijzigingen.

De website wordt regelmatig geactualiseerd met nieuws en berichten. Er is veel bruikbare informatie op te vinden. De eigen activiteiten van het bureau worden op de website gezet, geïllustreerd met foto's en ander beeldmateriaal. De website is ook een communicatiemogelijkheid naar het BD toe, waarvan iedereen via internet op de tijd die hem of haar schikt, gebruik kan maken. Vaak worden meldingen via het klachtformulier op de BD site ingestuurd.

Daarnaast is er een landelijke website, discriminatie.nl. Alle ADV's worden hierop genoemd en burgers kunnen ook via deze site een klacht indienen. Via de postcode van de melder wordt de klacht doorgestuurd naar de ADV van de regio waarin de melder woont, om de klacht in behandeling te nemen.

Financieel jaaroverzicht

Subsidieverordeningen van gemeentes vereisen dat verantwoording wordt afgelegd over toegekende subsidies. Het BD doet de boekhouding en een accountant stelt de jaarrekening op. Elke gemeente ontvangt de jaarrekening waarop door een accountant een controle is toegepast.

Registratie

3. Registratie

Eén van de kerntaken van het BD is de behandeling van klachten en meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling. Ook de registratie van alle klachten en meldingen is een wettelijke taak; beide taken zijn in de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) opgenomen als een verplichting aan gemeentes; beide taken hangen nauw met elkaar samen.

De registratie gebeurt in een database van waaruit diverse rapportages zijn te maken. De rapportage met landelijke cijfers is ook gebaseerd op dit systeem.

Jaarlijkse rapportage

Volgens de Wga leveren ADV's aan de gemeentes voor wie ze werken, de cijfers van gemelde discriminatie. Elke gemeente had op haar beurt de verplichting om cijfers te leveren aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Vanaf 2016 heeft het Ministerie bepaald dat wanneer een ADV cijfers aanlevert voor een landelijke rapportage, het daarmee voldoet aan de wettelijke verplichting.

Er zijn meer bronnen met cijfers over gemelde discriminatie. Het Ministerie wil een bepaalde categorie cijfers ontvangen, maar het BD wil de gemeentes in Kennemerland graag informeren over wat er aan discriminatie speelt in een gemeente. Zo neemt het BD een aantal gegevens over uit de zaaksoverzichten van de politie, omdat het BD daar ook mee aan de slag gaat, via monitoring of bij het RDO. Die cijfers staan niet in de landelijke rapportage, maar wel in dit jaarverslag; zie bijlage 2. In die bijlage zijn ook de meldingen meegenomen over voorvallen in een gemeente, die bij een collega ADV zijn gemeld (op basis van woonplaats) en behandeld. Naar onze mening is dat relevant voor gemeentes.

Regionale rapportage

In 2018 is opnieuw een regionale of eenheidsrapportage (over 2017) opgesteld. De cijfers in een politie eenheid vormen de basis van deze rapportage. In negen van de tien eenheden zijn eenheidsrapportages opgesteld, waarbij de ADV als verzamelaar en schrijver optrad. Naast de eigen cijfers van de ADV staan de cijfers van de politie en van het College voor de Rechten van de Mens. Er is landelijk een 'schrijfwijzer' gemaakt, zodat de rapportages uit de verschillende eenheden goed vergeleken kunnen worden. Hiermee voldoen de rapportages aan een wens van de Ministeries van Binnenlandse Zaken, van Justitie en Veiligheid en van Sociale Zaken. Voor de eenheid Noord-Holland (waarin ook onze collega-bureaus in Noord-Holland Noord en Zaanstreek / Waterland werkzaam zijn) heeft het BD Kennemerland de rapportage opgesteld; in 2019 verschijnt de eenheidsrapportage over 2018.

Monitoring zaken bij politie

Het BD neemt deel aan het Regionaal Discriminatie Overleg met politie en Openbaar Ministerie. Het zaaksoverzicht dat daar ter sprake komt, vormt voor het BD regelmatig aanleiding om bij de politie en het OM te informeren hoe de stand van zaken met betrekking tot een aantal incidenten is. Voor het BD heeft discriminatie topprioriteit, maar bij de politie is dat niet het geval en dan is de frequentie van het RDO, tweemaal per jaar, te laag.

We willen de politie scherp houden en besteden daarom tijd aan het monitoren van zaken bij de politie, mede tijdens de in 2018 gestarte 'zaaksoverleggen'.

In het voorgaande hoofdstuk, klachtbehandeling, staan de cijfers gespecificeerd en zijn deze toegelicht. Als bijlage bij dit verslag is een tabel opgenomen met rechte tellingen per gemeente.

Onderzoek en monitoring

4. Onderzoek en monitoring

Onderzoek en monitoring is voor het BD een belangrijke kerntaak. Het geeft onderbouwd inzicht in wat er speelt, los van de meldingen, en gegevens kunnen beter geduid worden. Het zorgt daarbij ook voor kennis- en deskundigheidsbevordering bij de BD medewerkers.

Niet alleen het BD zelf, maar ook de landelijke en lokale overheden willen graag weten wat er speelt aan discriminatie en op welke gronden en terreinen het gebeurt. Discriminatie heeft een negatieve invloed op sociale cohesie en kan een ontwrichtende werking hebben op verschillende niveaus in de samenleving. Diverse onderzoeken hebben dit aangetoond. Aangezien discriminatie onze 'core business' is, moeten wij dat inzicht bieden. Daartoe maken we analyses van de cijfers die binnenkomen. Trends en ontwikkelingen op regionaal niveau worden in kaart gebracht en ook zijn vergelijkingen met andere regio's mogelijk. De genoemde eenheidsrapportages zijn hiertoe een middel.

Het BD blijft door contacten met diverse instellingen goed op de hoogte van wat er leeft en van wat er ervaren wordt door diverse doelgroepen, zonder dat daar altijd een klachtmelding uit voortvloeit.

Onderzoek naar diverse gronden en terreinen

Seksuele gerichtheid en godsdienst

Het jaar 2018 stond voor een groot deel in het teken van zowel de discriminatiegrond seksuele gerichtheid als godsdienst. Beide kregen speciale aandacht in het kader van het themajaar; voor de grond seksuele gerichtheid is dat omdat het BD regenboogpartner is in Haarlem. Voor godsdienst hebben we gekozen omdat dit een thema is dat in de samenleving een rol speelt. Er is veel aandacht voor zingeving en voor verbinding en met name de islam is een actueel onderwerp in het maatschappelijk debat.

Verbinding door religie en levensbeschouwing

Een ander onderdeel van het project is dat het BD kwalitatief onderzoek heeft gedaan naar de rol van religie in iemands leven. 23 personen van diverse gezindten zijn daartoe geïnterviewd. Hiervan is een boek samengesteld, "de werkelijkheid van de ander". Het boek is in een grote oplage verschenen en de officiële presentatie vond in een overvolle Gravenzaal in Haarlem plaats. Vervolgens is het boek het hele jaar door op diverse plekken gepresenteerd, waaronder de VU in Amsterdam, kerken en verenigingen. Mensen waren zeer geïnteresseerd in andere religies en de overeenkomsten en verschillen met de eigen achtergronden. Dit leverde boeiende bijeenkomsten op.

In het volgende hoofdstuk staat meer informatie over beide bovenstaande onderwerpen.

Eenheidsmonitor

De eerder genoemde monitor met de cijfers van drie ADV's en de politie van de eenheid Noord-Holland, vormde aanleiding om de lokale driehoeken te benaderen. Samen met politie en OM is dit geïnitieerd, omdat zij ook de waarde inzagen van het agenderen van het onderwerp discriminatie bij gemeentebestuur, politie en Openbaar Ministerie. De reacties liepen uiteen. De driehoek in de IJmond was het meest positief en de presentatie viel in vruchtbare aarde.

Netwerk van organisaties en instellingen

Zoals al vaker gezegd is de meldingsbereidheid van mensen die geconfronteerd worden met discriminatie niet hoog. Diverse onderzoeken hebben dit uitgewezen en de redenen daarvoor zijn divers. Ook daarom is onderzoek en monitoring van groot belang, omdat je daarmee meer inzicht krijgt in wat er speelt en wat mensen ervaren. Het hebben van een netwerk van lokale en regionale instellingen is daarbij onmisbaar.

Mede op basis van landelijke tendenzen en signalen, zijn de contacten met belangenorganisaties voor moslims aangehaald. Een aantal van hen werpt zich op als meldpunt voor islamofobie en de ADV's willen graag de contacten met hen verstevigen. Doel is om het vertrouwen te vergroten en om samen te werken.

Ook in het kader van het thema religie en het project verbinding zijn gesprekken gevoerd met sleutelfiguren uit diverse religieuze stromingen: wat gebeurt er allemaal al en waar kunnen we samenwerken om verbinding tussen mensen te versterken. In Haarlem maakt het BD deel uit van een coalitie die een vredesverklaring heeft getekend, waaruit diverse positieve activiteiten gaan ontstaan.

Het BD neemt deel aan een overleg in de gemeente Haarlemmermeer met het doel nauwer samen te werken met alle migrantenorganisaties. Er is een gezamenlijk spreekuur en bijeenkomsten worden georganiseerd om kennis over bepaalde kwesties te vergroten.

Voorlichting en projecten

5. Voorlichting en projecten

Preventie is en blijft belangrijk en het Bureau Discriminatiezaken hecht daar bijzonder veel waarde aan. We zijn er ook van overtuigd dat het effect heeft, gebaseerd op eigen waarnemingen en blijkend uit 'feedback' van docenten.

We besteden dan ook veel uren aan het geven van voorlichting, trainingen en workshops en het organiseren van projecten. Deze activiteiten richten zich op het vergroten van begrip en kennis, waardoor meestal tolerantie toeneemt en discriminatie afneemt. Ervaring heeft geleerd dat wanneer mensen elkaar kennen, ze de verschillen gewoon gaan vinden en daar geen punt meer van maken. De begrippen 'raar' of 'gewoon' worden relatief en uitsluiting vanwege anders zijn wordt als onwenselijk gezien.

Scholen, bedrijven en instellingen worden geconfronteerd met situaties waarin ze niet weten hoe te handelen: of het nu gaat om conflicten tussen groepen van verschillende afkomst of om polarisatie, pesten of onbegrip. Het BD biedt inzicht, kennis en methodieken die leiden tot mogelijke oplossingen om dergelijke situaties het hoofd te bieden. Nuances aanbrengen in discussies en meningen hoort daar bij.

In het werkplan van het BD is de kerntaak voorlichting en projecten onderverdeeld in drie onderdelen. Hieronder volgt een greep uit hetgeen in 2018 is gedaan per onderdeel.

Voorlichting op scholen (docenten – leerlingen)

Opnieuw is een aantal malen de vooroordelenkoffer ingezet op basisscholen: kinderen krijgen stellingen, puzzels, quizzen en tekeningen voorgelegd waarop ze een antwoord of mening moeten geven waardoor ze zich realiseren dat niet alles is zoals het op het eerste gezicht lijkt en dat er andere gezichtspunten zijn om dingen te bekijken. Vaak gaat een gastspreker met ons mee: hij is spastisch, maar ook leuk en slim en grappig. Dit maakt indruk op kinderen.

Een juf mailde:
Ook dit jaar meld ik je weer.....vandaag de vooroordelenkoffer ingezet. Klasoverstijgend. Leverde mooie discussies op. Mooi hè.....nog altijd bruikbaar.

Daarnaast is de gastles over de Tweede Wereldoorlog een aantal keren gegeven. Na een inleiding maken kinderen van groep 7 en/of 8 een wandeling door Haarlem, die tegelijkertijd een speurtocht is met vragen en opdrachten. De wandeling leidt langs monumenten en gedenkstenen en plekken waar in de oorlog iets bijzonders is gebeurd. De link met het heden en

het BD wordt gelegd door onder meer uitsluiting, zondebok en artikel 1 van de Grondwet te bespreken.

Het Haarlem College, een grote VMBO school in Haarlem, heeft ons opnieuw voor voorlichtingen in het kader van een pestproject gevraagd. Aan 12 eerste klassen hebben we lessen gegeven. Aan alle tweede klassen zijn opnieuw lessen gegeven over de slavernij. Dat deden we ook weer op het Hoofdvaart College in Hoofddorp in de diversiteitsweek; voor 12 klassen hebben we een reeks van lessen gegeven met ook gastsprekers erbij die vertelden over hun eigen ervaringen met anders zijn en vooroordelen.

Voor een reeks van lessen in het kader van een projectweek op een school, nemen we vaak gastsprekers mee. Dit hebben we ook gedaan op Lyceum Sancta Maria, zowel in het voorjaar als het najaar.

Voor al deze scholen geldt dat we ieder jaar weer teruggevraagd worden voor weer een nieuwe lichter leerlingen.

Op het Kaj Munk College in Hoofddorp is opnieuw de Respect Estafette uitgevoerd. De Respect Estafette is een briefwisselingsproject, waarbij leerlingen van drie klassen ieder drie brieven schrijven en ontvangen met iemand die te maken heeft (gehad) met vooroordelen of pesten of uitsluiting, omdat hij of zij tot een bepaalde minderheidsgroep behoort. De 'terugschrijvers' worden geregeld door het BD en de brieven gaan ook via het BD.

Gedurende het project worden gastlessen gegeven over anders zijn. De leerlingen leren niet alleen een onbekende kennen, maar ook het schrijven van een brief. Uit de briefwisselingen

In een bijlage achter in dit verslag is een overzicht van alle voorlichtingen, trainingen en gastlessen per gemeente te zien.

zijn fragmenten gehaald waaruit een mooie bloemlezing is samengesteld; die is in bijzijn van leerlingen en terugschrijvers gepresenteerd in een feestelijke bijeenkomst met korte ervarings-workshops.

Voorlichting – advies aan burgers, instellingen, bedrijven

Voorlichtingsbijeenkomsten bij specifieke groepen zijn zinvol en informatief, voor alle partijen. Het gaat bijvoorbeeld om migrantengroepen en vluchtelingen. Wij horen wat er speelt, waarmee mensen dagelijks geconfronteerd worden (hoewel ze daar geen melding van doen) en wij vertellen over wat discriminatie juridisch gezien is, spiegelen over beeldvorming en geven adviezen over bijvoorbeeld problemen op de arbeidsmarkt en in woonbuurten.

We hebben een aantal trainingen gegeven aan beroepsgroepen, waaronder medewerkers van een verzorgingshuis en van gezinscoaches. Voor veel mensen was een deel van de lesstof een 'eye opener', die hen tot nadenken over het eigen handelen en denken aanzette. Dat was mede de bedoeling van de training.

Ook verzorgden we het gehele jaar door voorlichtingen aan groepen statushouders die in het kader van het verplichte participatietraject onderwijs volgen.

Het boek dat we gemaakt hebben, op basis van het kwalitatieve onderzoek onder gelovigen en levensbeschouwers, vormde de basis voor een aantal bijeenkomsten. De twee onderzoekers vertelden bijzondere verhalen die ze hadden gehoord en spraken met aanwezigen over religie en wat de invloed daarvan is op de samenleving.

Projecten

Regenboog

De gemeente Haarlem is regenbooggemeente. Ook voor de nieuwe periode doet Haarlem mee. Dit houdt in dat gedurende drie jaar rijksmiddelen beschikbaar worden gesteld om activiteiten te ontplooiën die gericht zijn op acceptatie van seksuele diversiteit. Met het COC Kennemerland en Gay-Haarlem.nl vormt het BD de projectgroep die plannen maakt en uitvoert. We hebben ons specifiek gericht op jongeren, ouderen, migranten en bij sportverenigingen om bij hen een grotere acceptatie van seksuele diversiteit te realiseren. Een aantal van de activiteiten die we georganiseerd hebben: aandacht bij sportverenigingen voor het thema met onder meer het tekenen van de verklaring gelijke behandeling, voorlichting op scholen, Roze Salon, een filmfestival en de roze kunstlijn. Bijzonder dit jaar was dat er een regenboogpraalwagen in het bloemencorso meereed. Met eigen muziek trok deze veel aandacht.

Over het regenboogproject wordt jaarlijks een separaat verslag gemaakt.

Dag van de Dialoog

In Haarlemmermeer vond de Dag van de Dialoog plaats. Het BD coördineert dit project en gaf een training voor de gespreksleiders. Als thema werd "inzet voor de ander" gekozen. Aan 16 tafels schoven burgers aan voor een maaltijd en een dialooggesprek met vaak onbekenden met het doel elkaar te leren kennen.

Artikel 1 in de praktijk

Van de gemeente Haarlem hebben we de opdracht gekregen om seksuele diversiteit in migrantengroepen bespreekbaar te maken. Uit ervaring weten we dat we dat enigszins omzichtig moeten aanpakken. We hebben er daarom voor gekozen om het over artikel 1 van de Grondwet te hebben, waarin immers staat dat iedereen gelijk behandeld moet worden en dat niemand, op welke grond dan ook, gediscrimineerd mag worden. Met drie organisaties (Turkse, Marokkaanse en Somalische Haarlemmers) werken we nauw samen en hebben we onderwerpen geïnterviewd die tijdens aparte of gezamenlijke bijeenkomsten aan de orde komen. Van een algemeen begin spitst het steeds verder toe tot seksuele diversiteit. Het project loopt in 2019 door.

Debatten en Bijeenkomsten

Het BD is lokaal en nationaal regelmatig aanwezig bij diverse debatten en bijeenkomsten. Dit varieert van het bijwonen van een herdenking tot een expertmeeting tot de viering van vrouwendag tot het voeren van politieke partijen over actuele zaken rondom discriminatie. De ene keer heeft het BD een grotere bijdrage dan de andere; ook voor de eigen deskundigheid is het zinvol en opbouwend om aanwezig te zijn. Bijzonder dit jaar was de vraag aan het BD om een toespraak te houden bij de onthulling van een slavernijmonument in Haarlemmermeer. Dit vond plaats op 1 juli, Ketikoti.

Verbinding door religie en levensbeschouwing

De afgelopen twee jaar heeft het BD specifiek aandacht besteed aan de discriminatiegrond godsdienst.

Religie lijkt bij te dragen aan scheidslijnen in de samenleving en dit leidt tot toenemend wij-zij denken tussen groepen mensen. Mensen lijken zich steeds verder terug te trekken in hun eigen gelijk en in de 'eigen groep'. Vanwege deze ontwikkeling zet het BD met het project 'Verbinding door religie en levensbeschouwing' in op contact maken, ontmoeten en sociale verbondenheid om de leefbaarheid in Haarlem te vergroten.

Wij denken dat door onze projecten de kennis over religieuze overtuigingen is toegenomen en dat mensen 'de mens achter de religie' meer zijn gaan zien. In het menselijke contact hebben Haarlemmers gezien hoe grappig, geïnteresseerd of wijs 'andersdenkenden' kunnen zijn, ongeacht hun zienswijze of levensbeschouwing. Het menszijn is gaan meetellen. Bij twee projecten hebben we samengewerkt met het Haarlems Platform voor Religie en Levensbeschouwing.

Het tweejarige Verbindingsproject heeft vorm gekregen in vijf onderdelen:

1. (S)Preken voor andermans Parochie⁶ Veertien religieuze en levensbeschouwelijke organisaties zijn bij elkaar op bezoek geweest, waarbij ontmoeting en kennisuitwisseling over elkaars overtuiging centraal stonden. Er staan nog meer uitwisselingen op de rol en het project zal in 2019 verdergaan.

Een voorbeeld van zo'n uitwisseling zijn de Somalisch-Haarlemse mannen die op bezoek gingen in de kerk van de Protestantse gemeente in Heemstede. Dit was het tweede bezoek.

⁶ Naar Rotterdams model, van Stichting Lokaal

Er waren veel vragen aan de kant van de Somalische mannen over de kerk en haar functie. Erna volgde een mooi gesprek over opvoeding. De Somalische mannen vertelden over hun vaderrol, de Hervormde gemeenteleden zetten hun persoonlijke verhaal ernaast. Indrukwekkend. Twee werelden die elkaar ontmoeten.

2. Mensenbieb: 'leen eens een mens'. In Haarlem hebben er vier edities plaatsgevonden. Er gebeurde echt iets tijdens zo'n Mensenbieb. In het stadsdeel Schalkwijk was er een pop-up editie in een pand in het winkelcentrum. Het winkelend publiek was verrast en nieuwsgierig. Men kon ineens een Soefi de hemd van het lijf vragen, of een moslima. Dus dat gebeurde volop.

Een bezoeker schreef in het gastenboek: *'Ik hoorde een verhaal, eerlijk tot op het bot. Ik was haast tot tranen geroerd en moest onbedaarlijk lachen. De veilige omgeving nodigt uit tot nieuwsgierigheid en wederzijds respect'*.

3. Er heeft een kwalitatief onderzoek plaatsgevonden onder 23 Haarlemmers over geloof- en levensbeschouwing, vrijheid en eigenheid. De interviews hebben geresulteerd in een boek: *'De werkelijkheid van de ander'*. Op de boekpresentatie kwamen maar liefst 150 mensen af. In totaal zijn er dit jaar bijna 750 boeken verspreid. Door middel van het boek krijgen mensen een inkijkje in het leven van andersdenkenden. De persoonlijke verhalen van christenen, moslims, joden, agnosten etc. zijn praatmateriaal en leiden tot mooie (of moeilijke) gesprekken over de eigen achtergrond en opvoeding. Een lezer mailde ons: *'Uit het boek spreekt een sfeer van nieuwsgierigheid en 'leven en laten leven'. Een prettig geluid. Vooral omdat rond geloof meestal wordt gesproken door mensen die denken te weten hoe het zit, en willen bewijzen dat zij gelijk hebben. In het boek voel je meer de overeenkomsten dan de verschillen'*.

4. We hebben een plattegrond gemaakt van alle religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in de gemeente Haarlem. Als je weet wie er bij je om de hoek zit, is het ook makkelijker om hen te leren kennen. Bij de uitwisseling tussen de Fatih moskee en de Nieuw Apostolische kerk was dit een argument: *'We zitten aan de overkant van het park, en misschien fietsen we wel eens langs elkaar heen, nu hebben we de gelegenheid om elkaar te leren kennen'*, aldus de dominee van deze kerk.

5. Min of meer als afsluiting van dit thema organiseerden we een groot netwerkevenement met inspirerende sprekers en workshops die tot nadenken stemmen of in beweging zetten. Zaterdagmiddag 17 november vond dit evenement met de titel 'De werkelijkheid van ons allemaal' plaats op een grote middelbare school. Het is belangrijk dat in een multireligieuze en multiculturele stad als Haarlem mensen elkaar kennen, samenwerken en goed met elkaar omgaan om de leefbaarheid te vergroten.

Een divers publiek was aanwezig. Genodigden waren sleutelfiguren, kerken, moskeeën, zelforganisaties en welzijnsorganisaties. De sprekers Naema Tahir en Asis Aynan zetten het publiek aan tot nadenken. Asis Aynan vertelde in een persoonlijk essay over migratie en wat dit eigenlijk echt betekent. De verhalen van Tahir en Aynan zijn na te lezen op www.bdkennemerland.nl

Naema Tahir:

Hoe we omgaan met verscheidenheid: we waarderen, tolereren of negeren 'de ander'. Verscheidenheid wordt pas echt een probleem als we te maken krijgen met belangentegenstellingen. Maar belangentegenstellingen kunnen overbrugd worden met goed leiderschap en wetten die opkomen voor het algemeen belang.

Burgemeester Jos Wienen verraste de aanwezigen met een bezoek om de Vredesverklaring in ontvangst te nemen. De Vredesverklaring, een initiatief van de Antoniusgemeenschap, is

getekend door circa 20 partijen in de stad. De Vredesverklaring gaat concreet over het tegengaan van vooroordelen en onverdraagzaamheid.

Daarna konden mensen aan de slag in een keur aan workshops, zoals Geweldloos communiceren, Identiteitscirkels of Vooroordelen. Ook kon men een soefi viering bijwonen of een gesprek tussen een imam, dominee en rabbijn over gemeenschappelijke teksten in de Koran, Bijbel en Thora.

Al met al was het een inspirerende middag. De circa honderd deelnemers weten elkaar de komende jaren te vinden voor (verdere) samenwerking, kruisbestuiving en verbindende gesprekken over verschillen en overeenkomsten.

Advies en beleid

6. Advies en beleid

Het BD werkt graag samen met andere organisaties en instellingen. Ten eerste is informatieuitwisseling wederzijds van belang en ten tweede is vaak meer resultaat te behalen als verschillende partijen hun expertise, contacten en invalshoek inbrengen.

Advies netwerkpartners

Advies vloeit soms als vanzelf uit samenwerking voort en is dan ook wederzijds. Daarnaast worden adviezen over zeer specifieke onderwerpen gegeven, zowel aan individuen als aan gemeentes, instellingen en bedrijven. Een voorbeeld hiervan in 2018 is een advies over hoe de koepels van uitzendorganisaties om kunnen gaan met leden en medewerkers van leden die gehoor geven aan discriminerende verzoeken van opdrachtgevers.

Wat beleid betreft: hierbij gaat het vooral om beleid van organisaties, overheden en bedrijven waarop het BD invloed wil uitoefenen, maar ook op het beleid van het werkveld, verenigd in de landelijke vereniging tegen discriminatie, LVtD. Zo is er regelmatig contact met de Inspectie SZW die taakuitbreiding hebben gekregen op het gebied van werving en selectie op de arbeidsmarkt.

Beleidsadvisering / afstemming gemeentes

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Wga, moeten gemeentes samenwerken met antidiscriminatievoorzieningen, teneinde cijfers te kunnen leveren. Het BD Kennemerland wil graag haar expertise delen met gemeentes, omdat een discriminatievrije omgeving een algemeen belang is en discriminatie een schending van een grondrecht is en een inbreuk op de veiligheid.

Het BD informeert alle gemeentes over de werkzaamheden voortvloeiend uit de wet en de niet-wettelijke taken, zoals de onderzoeken, gastlessen op scholen, trainingen en bijeenkomsten. Enkele gemeentes reageren hier op en vragen advies of een nadere toelichting naar aanleiding van de informatie. Het BD waardeert dit en is uiteraard bereid hier op in te gaan.

Landelijk en provinciaal overleg

Provinciale samenwerking

Het BD Kennemerland werkt regelmatig samen met drie andere ADV's in Noord-Holland om alle gemeentes in de provincie te informeren over de werkzaamheden en hen te wijzen op het belang van het geven van voorlichting en het doen van onderzoek. Daarnaast is het provinciale overleg ook een vorm van intervisie voor de directeuren en mede daarom zinvol.

Landelijke samenwerking

Regelmatig vindt overleg plaats tussen de directeuren van de ADV's over standaardisering van de werkwijze, over beleid en over ontwikkelingen in en om het werkveld. Hierbij wordt kennis en ervaring uitgewisseld en wordt gezamenlijk beleid bepaald, onder meer richting rijksoverheid. Ook op uitvoerend vlak is veel uitwisseling; bijvoorbeeld van voorlichtingsmaterialen of van projectplannen. Het BD Kennemerland levert aan een aantal inhoudelijke werkgroepen een bijdrage en het neemt deel aan relevante landelijke overleggen en bijeenkomsten. Het BD is lid en voorzitter van de vereniging LVtD en uit dien hoofde vertegenwoordigt de directeur de LVtD in landelijke overleggen met portefeuillehouders discriminatie van bijvoorbeeld politie en Openbaar Ministerie, met de

Ministeries van Binnenlandse Zaken, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Justitie en Veiligheid.

Het BD is een relatief kleine organisatie met een veelomvattend takenpakket in een werkgebied met circa 550.000 inwoners. Niet alleen om redenen van 'efficiency', maar ook vanwege bundeling van kennis en vaardigheden, werkt het BD veel samen met andere organisaties die gelijksoortige doelstellingen hebben.

Er is intensieve samenwerking met collegabureau's binnen de provincie Noord-Holland, zowel op uitvoerend als op beleidsvlak. Voorbeeld is het gezamenlijk opstellen van de eenheidsrapportage.

Samenwerking varieert van het mee organiseren van debatten tot bijvoorbeeld aanbod van voorlichting op elkaar afstemmen en die samen geven tot het leveren van input voor onderzoek.

Bijlages

Bijlage 1

Bestuur en medewerkers

Bestuur Bureau Discriminatiezaken Kennemerland in 2018

Ben Ottens (voorzitter)
Steven Alblas (penningmeester)
Michiel Schreuder (secretaris)
Viviën Nelom
Abdul Salhi

In 2018 zijn zowel de voorzitter als de penningmeester teruggetreden

Medewerkers Bureau Discriminatiezaken in 2018

Frederique Jans (directeur)
Noëlle Beerepoot (voorlichter / trainer)
Marjolein van Haften (onderzoeker)
Madjori Veldema (klachtenconsulent)
Rineke Mesman (projecten)

Bijlage 2

Overzicht klachten en meldingen bij Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 2018

Uitgangspunt: de cijfers van discriminatie-incidenten die zich hebben voorgedaan in een gemeente (inclusief de meldingen die door andere ADV's zijn behandeld) en van melders die woonachtig zijn in de betreffende gemeente; uitgesplitst naar grond, maatschappelijk terrein en aard.

Grond (meer gronden per klacht mogelijk)

	Haarlem	Haarlemmermeer	Velsen	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Heemstede	Bloemendaal	Zandvoort	Haarlemmer liede
Herkomst / kleur / ras*	53	40	21	10	3	1	4	6	5	1
<i>*waarvan antisemitisme</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Geslacht	3	13	3		2					
Leeftijd	2	3		2					1	
Seksuele gerichtheid	9	2	3					4	3	
Godsdienst**	1	2	1	1			2			
<i>**waarvan anti- moslim</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>1</i>			<i>2</i>			
Nationaliteit	1									
Handicap	4	6	3	3	1			2		
Levensovertuiging										
Politieke overtuiging		1								
Burgerlijke staat				1						
Arbeidsduur/-contract	1	1								
Overig/Niet-wettelijk	2	1					1			1
TOTAAL	76	69	31	17	6	1	7	12	9	2

Maatschappelijk terrein (= gelijk aan aantal klachten)

	Haarlem	Haarlemmermeer	Velsen	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Heemstede	Bloemendaal	Zandvoort	Haarlemmer liede
Arbeidsmarkt	13	19	2	1	1		2		2	
Openbare ruimte	7	4	4	5	1	1		2		
Buurt/wijk	14	12	8	2	1		2	1	2	1
Commerciële dienstverlening	9	10	4	4	1					
Collectieve voorzieningen	8	5	3	1				2		
Politie / OM / Vreemdelingendienst*										
Onderwijs	5	3	3				1			
Media/reclame	2	4	1	1	1			1	2	1
Huisvesting		3			1					
Sport/recreatie	2	1								
Publieke / politieke opinie	2	1					2			
Privé sfeer	3	2	3						2	
Horeca	5	1	2	2				4	1	
Justitie / Just. inrichting										
Overig	2		1	1						
TOTAAL	72	65	31	17	6	1	7	10	9	2

* De 100%-controles door de Douane op Schiphol vallen hier ook onder

Aard (meer typen discriminatie per klacht mogelijk)

	Haarlem	Haarlemmermeer	Velsen	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Heemstede	Bloemendaal	Zandvoort	Haarlemmer liede
Vijandige bejegening	44	30	20	10	4		4	6	6	2
Omstreden behandeling	21	35	6	6	2		3	4	2	
Bedreiging	4	7	3	1				1	2	
Geweld / Mishandeling	5	4	5	2		1		1	1	
Vernieling										
Doelbekladding										
Overige gewelddadige uitingen										
Overig	1									
TOTAAL	75	76	34	19	6	1	7	12	11	2

Bijlage 3

Voorlichtingen / Trainingen / Gastlessen

nb.: Een aantal scholen, met name het Haarlem College en het ROC Nova College met diverse vestigingen, heeft een regionale functie. Zowel docenten als leerlingen komen uit de gehele regio.

Activiteit	Onderwerp / inhoud	Gemeente	Aantal klassen / toehoorders
Gastlessen De Anjelier, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Beverwijk	2 klassen
Presentatie bij Iftar, Politie	Hoe werken vooroordelen, gewoon/vreemd	Beverwijk	60 deelnemers
Gastless ROC Nova College, MBO	Vooroordelen, wet, discriminatie	Beverwijk	1 klas
Bezoek onderbouw basisscholen, BO	Afgeven prentenboek 'Koning & Koning'	Haarlem	20 scholen
Gastlessen De Brandaris, BO	Vooroordelen, anders zijn, Art.1	Haarlem	1 klas
Gastlessen De Wadden, BO	Vooroordelen, anders zijn, Art.1	Haarlem	2 klassen
Verteltheater Spaarneschool, BO	Over gewoon/vreemd, o.a. Koning & Koning	Haarlem	3 lessen x 3 klassen
Gastlessen uitwisseling basisscholen, BO	Uitwisseling, brieven schrijven en gastlessen (bo-school in Spaarndam en Haarlem, Schalkwijk)	Haarlem	2 klassen, 2 scholen, 2 lessen
Gastlessen uitwisseling basisscholen, BO	Uitwisseling, brieven schrijven en gastlessen (bo-school in Heemstede en Haarlem, Schalkwijk)	Haarlem	1 klas, 1 school, 2 lessen
Gastlessen Spaarneschool, BO	Handicap, gewoon/vreemd, vooroordelen	Haarlem	3 klassen
Gastlessen De Bavo, BO	WOII-wandeling, Oorlogssporen	Haarlem	1 klas
Gastlessen De Peppelaer, BO	WOII-wandeling, Oorlogssporen	Haarlem	1 klas
Gastlessen De Veronicaschool, BO	WOII-wandeling, Oorlogssporen	Haarlem	1 klas
Gastlessen De Globe, BO	WOII-wandeling, Oorlogssporen	Haarlem	1 klas
Gastlessen Haarlem College, VO	Pesten, vooroordelen, anders zijn, buitensluiten	Haarlem	12 klassen
Gastlessen Haarlem College, VO	Slavernij, discriminatie, afkomst, Art. 1	Haarlem	12 klassen
Event Paarse Vrijdag, Schoter Lyceum, VO	Talkshow organisatie, schoolbreed	Haarlem	5 klassen
Gastlessen Sancta Maria, VO	Vooroordelen, handicap, transgender (januari)	Haarlem	9 klassen, 3 lessen per klas
Gastlessen Sancta Maria, VO	Vooroordelen, handicap, transgender (september)	Haarlem	7 klassen, 1 les per klas
Gastlessen Nova College, MBO	Botsingen in de grondwet, art. 1, wetgeving	Haarlem	2 klassen

Voorlichting ikv participatieverklaringstraject	Statushouders, over Art. 1 & discr. gronden	Haarlem	7 x 12 - 16 deelnemers
Voorlichting introductie programma Haarlem	Statushouders, over gewoon en vreemd	Haarlem	4 x 8 - 12 deelnemers
Gastlessen bij NT2 volwassenen	Vreemd en gewoon, discriminatie	Haarlem	15 deelnemers
Lezing CJG-coaches	Hoe werken vooroordelen, hoe reageren in het werk	Haarlem	60 deelnemers
Mensenbieb, bibliotheek Haarlem Noord	Ontmoetingen met mensen die sneller te maken hebben met vooroordelen	Haarlem	2 x 20 deelnemers
Voorlichting migrantenorganisaties	Artikel 1, discriminatie, gewoon of vreemd	Haarlem	70 deelnemers
Voorlichting medewerkers Stem in de Stad	Lezing en discussie nav. boek "de werkelijkheid van de ander"	Haarlem	20 deelnemers
Workshop medewerkers Reinaldahuis	Vooroordelen, reageren op discr. opmerkingen	Haarlem	3 x 10 deelnemers
Voorlichting Rotary	Lezing en discussie nav. boek "de werkelijkheid van de ander"	Haarlem	55 deelnemers
Workshop tieners buurthuis Badhoevedorp	Anders zijn, beeldvorming, vooroordelen	Haarlemmermeer	10 deelnemers
Project Kaj Munk College, VO	Respect Estafette: brieven schrijfproject	Haarlemmermeer	3 klassen, 18 lessen
Gastlessen Hoofdvaart College, VO	Handicap, genderdysforie met gastsprekers	Haarlemmermeer	12 klassen
Gastlessen Nova College, MBO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Haarlemmermeer	2 klassen
Jongerenraad Haarlemmermeer	In kader van Coming Out dag en Paarse vrijdag	Haarlemmermeer	10 deelnemers
Voorlichting migrantenorganisaties	Vooroordelen, recht, werk BD	Haarlemmermeer	20 deelnemers
Training dialoog methode	Dag van de Dialoog gespreksleiders	Haarlemmermeer	5 deelnemers
Verteltheater Otterkolken, BO	Verhalen over gewoon/vreemd, o.a. Koning & Koning	Heemskerk	4 klassen
Gastlessen De Lunetten, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Heemskerk	2 klassen
Voorlichting ikv participatietraject	Statushouders uit met name Syrië en Eritrea	Heemskerk	1 x 10 - 15 deelnemers
Gastlessen De Jacobaschool, BO	WOII-wandeling, Oorlogssporen	Heemstede	1 klas
Gastlessen De Jacobaschool, BO	Handicap, gewoon/vreemd, vooroordelen	Heemstede	1 klas
Gastlessen De Crayenester, BO	Handicap, gewoon/vreemd, vooroordelen	Heemstede	2 klassen
Gastlessen uitwisseling basisscholen, BO	Uitwisseling, brieven schrijven en gastlessen	Heemstede	1 klas, 1 scholen, 2 lessen
Protestantse Gemeente	Preek van de Leek: verbinding en verdraagzaamheid	Heemstede	30 deelnemers
Gastlessen De Vliegende Hollander, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	2 klassen
Gastlessen De Vuurtoren (west en oost), BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	2 klassen
Gastlessen De Plataan, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	1 klas

Gastlessen Het Kompas, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	1 klas
Gastlessen De Zefier, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	1 klas
Gastlessen Pleiaden, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	2 klassen
Gastlessen Franciscusschool, BO	Vooroordelen, anders zijn, art.1	Velsen	4 klassen
Gastlessen Felisenum, VO	Vooroordelen, anders zijn, art.1, met gastspreker	Velsen	6 lessen, 3 klassen
Voorlichting ikv participatieverklaringstraject	Statushouders, over Art. 1 & gewoon/vreemd	Velsen	6 x 15 - 20 deelnemers
Workshop ambtenaren Klant Contact Centrum	Vooroordelen, reageren op discriminerende opmerkingen	Velsen	18 deelnemers
Docententraining ism Anne Frank Stichting	Online lespakket over discriminatie	Hele regio	8 deelnemers

BO = basisonderwijs

VO = voortgezet onderwijs

MBO = middelbaar beroepsonderwijs